

ASIA**Kansaneläkelaitoksen menettely asiakirjapyyntöön käsittelyssä****KANTELU**

Kantelija on oikeuskanslerille 7.10.2015 osoittamassaan kantelukirjoituksessa arvostellut Kansaneläkelaitoksen menettelyä etuuden takaisinperintään liittyvän asiakirjapyyntönsä käsittelyssä. Kantelija on kertonut, että hänen 9. ja 24.9.2015 puhelimitse tekemiinsä asiakirjapyyntöihin ei ole lainkaan vastattu, ja että hän ei näin ollen saanut pyytämäänsä tietoja ennen takaisinperintäpäätöksessä asetetun muutoksenhakuajan päättymistä. Kantelija on pyytänyt oikeuskansleria tutkimaan Kansaneläkelaitoksen menettelyn lainmukaisuuden.

SELVITYS

Kansaneläkelaitoksen selvitys on annettu 24.2.2016. Käytettävissäni on lisäksi ollut Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan päätös 30.5.2016. Jäljennös selvityksestä liitteineen toimitetaan kantelijalle tämän päätöksen ohessa.

Kansaneläkelaitoksen selvityksen mukaan kantelija oli 9.9.2015 soittanut Kansaneläkelaitoksen puhelinpalveluun, ilmoittanut haluavansa hakea muutosta 3.9.2015 annettuun päätökseen periä takaisin liikaa maksettu lasten yksityisen hoidon tuen määrä, ja pyytänyt saada kirjallisen tiedon asiointikäyntiensä 8.6. ja 8.7.2015 yhteydessä tehdyistä kirjauksista. Selvityksessä todetaan, että Kansaneläkelaitoksen yhteyskeskuksessa on yhteydenoton perusteella luotu niin sanottu toimeksiantotyö vakuutuspiiriin. Toimeksiantotyö on vakuutuspiirissä suljettu 12.10.2015 kommentilla ”ei ole toimittanut kirjallista valitusta” ryhtymättä asiassa enempään toimenpiteisiin.

Selvityksen mukaan kantelija on 24.9.2015 soittanut Kansaneläkelaitoksen puhelinpalveluun ja kiirehtinyt asiakirjapyyntönsä käsittelyä vedoten siihen, että takaisinperintäpäätöksessä asetettu muutoksenhakuaja päättyy 12.10.2015. Yhteyskeskuksessa on samana päivänä luotu kiireellinen toimeksiantotyö vakuutuspiiriin. Toimeksiantotyö on suljettu 25.9.2015. Selvityksen mukaan asiassa ei ilmene, että kantelijan asiakirjapyyntöön olisi vastattu. Kansaneläkelaitoksen eteläisen vakuutuspiirin antaman selvityksen mukaan kantelijalle on puhelinkeskustelun yhteydessä ilmoitettu, että Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehtyyn valitukseen voi toi-

mittaa liitteitä muutoksenhauulle asetetun määräpäivän jälkeen, kunhan valituskirjelmä on toimitettu määräajassa.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta on 30.5.2016 antamallaan päätöksellä hylännyt kantelijan takaisinperintäpäätöksestä tekemän valituksen.

RATKAISU

Perustuslain 108 §:n 1 momentin mukaan oikeuskanslerin tehtävänä on valvoa, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset sekä virkamiehet, julkisyhteisön työntekijät ja muutkin julkista tehtävää hoitaessaan noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Tehtäväänsä hoitaessaan oikeuskansleri valvoo perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan oikeuskansleri tutkii kantelun, jos on aihetta epäillä oikeuskanslerin valvontavaltaan kuuluvan henkilön, viranomaisen tai muun yhteisön menetelleen lainvastaisesti tai jättäneen velvollisuutensa täyttämättä taikka jos oikeuskansleri muusta syystä katsoo siihen olevan aihetta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, julkisuuslaki) 11 §:ssä säädetään asianosaisen oikeudesta tiedonsaantiin. Pykälän 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädetään tiedonsaantioikeuden rajoituksista. Asianosaisella ei esimerkiksi ole oikeutta saada asiakirjaa, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta tärkeää yksityistä etua. Asianosaisella ei myöskään ole oikeutta esittelymuistioon, ratkaisuehdotukseen ja niihin verrattavaan muuhun asian valmistelua varten laadittuun asiakirjaan ennen kuin asian käsittely on päättynyt.

Julkisuuslain 12 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto hänestä itsestään viranomaisen asiakirjaan sisältyvistä tiedoista 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyin rajoituksin, jollei laissa toisin säädetä.

Julkisuuslain 14 §:n 2 ja 3 momenttien mukaan tiedon asiakirjan sisällöstä antaa se viranomaisen henkilöstöön kuuluva, jolle viranomainen on tämän tehtävän määrännyt tai jolle se hänen asemansa ja tehtäviensä vuoksi muuten kuuluu. Jos virkamies tai muu 2 momentissa tarkoitettu henkilö kieltäytyy antamasta pyydettyä tietoa, hänen on; 1) ilmoitettava tiedon pyytäjälle kieltäytymisen syy; 2) annettava tieto siitä, että asia voidaan saattaa viranomaisen ratkaistavaksi; 3) tiedusteltava asian kirjallisesti vireille saattaneelta tiedon pyytäjältä, haluaako hän asian siirrettäväksi viranomaisen ratkaistavaksi; sekä 4) annettava tieto käsittelyn johdosta perittävistä maksuista.

Julkisuuslain 14 §:n 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitettu asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Jos pyydettyjä asiakirjoja on paljon tai niihin sisältyy salassa pidettäviä osia tai jos muu niihin rinnastettava syy aiheuttaa sen, että asian käsittely ja ratkaisu vaativat erityistoimenpiteitä tai muutoin tavanomaista suuremman työmäärän, asia on ratkaistava ja tieto julkisesta asiakirjasta annettava viimeistään kuukauden kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Arviointi

Saadun selvityksen perusteella ei ilmene, että kantelijan asiakirjapyyntöihin olisi vastattu. Katson kantelijan asianosaisasema ja asianosaisen tietojensaantioikeutta koskevat säännökset huomioon ottaen, että asiassa on tältä osin toimittu viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain vastaisesti. Kansaneläkelaitoksen menettelyn moitittavuutta kokonaisuutena arvioitaessa on kuitenkin otettava huomioon se seikka, että asiakirjojen antamisen laiminlyönnin ei ole selvitetty vaikuttaneen valitusasian vireille saattamiseen, käsittelyyn tai ratkaisuun Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa. Kansaneläkelaitoksen menettelyn ei näin ollen ole katsottava aiheuttaneen kantelijalle oikeudenmenetystä.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Kansaneläkelaitoksen huomiota viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaiseen menettelyyn asiakirjan antamisesta päätettäessä.

Apulaisoikeuskansleri

Risto Hiekkataipale

Oikeuskanslerinsihteeri

Reetta Kannisto

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
